

Doç. Dr. SERDAR GÜLENER

**TÜRKİYE'DE ANAYASA YARGISININ
DEMOKRATİK MEŞRULUĞU**

onikilevha
TÜRKİYE'DE ANAYASA YARGISININ DEMOKRATİK MEŞRULUĞU

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ.....	VII
BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ.....	IX
İÇİNDEKİLER.....	XIII
KISALTMALAR.....	XIX
TABLO LİSTESİ.....	XXI
ŞEKİL LİSTESİ.....	XXII
GİRİŞ.....	1
I. SINIRLI İKTİDAR ARAYIŞI:	
ANAYASACILIĞIN GELİŞİMİ VE ARAÇLARI.....	13
A. Egemenlik-Özgürlük Karşıtlığı.....	13
1. Klasik Egemenlik Anlayışı.....	15
2. Klasik Egemenlik Anlayışında Bir Kırılma: “Egemen” Olarak Halk.....	20
B. Anayasacılık Düşüncesinin Gelişimi.....	23
1. Antik Dönem Düşüncesi’nde Sınırlı İktidar Arayışları.....	28
a. Sokrates.....	30
b. Platon.....	31
c. Aristoteles.....	34
d. Stoa Düşüncesi.....	39
2. Roma Siyasal Düşüncesi’nde Sınırlı İktidar Arayışları.....	42

a.	Roma Hukuku (Lex-Republica) ve Sınırlı İktidar İlişkisi	46
b.	Polybios: Cumhuriyet'in Anayasal Çerçevesi	50
c.	Çiçero: Cumhuriyet'i Kurtarma Çabası	53
3.	Ortaçağ'da Sınırlı İktidar Arayışları.....	56
a.	Feodalite ve Yerel İktidar İlişkilerinin Sınırlı İktidar Arayışlarına Etkisi	57
b.	Hıristiyan Teolojisi ve Sınırlı İktidar İlişkisi	60
(1)	Salisburyli John ve Tirana Karşı Direnme Hakkı.....	62
(2)	Thomas Aquinas (Aquinum'lu Thomas) ve Karma Yönetim Düşüncesinin Dirilişi	65
(3)	Padua'lı Marsilio ve Seküler Yasa Fikri...68	
4.	Modern Dönemde Sınırlı İktidar Düşüncesi ve Anayasacılık Hareketleri'nin Doğuşu	70
a.	Konsül Hareketi ve Protestan Reformu (Reform Hareketi)	72
b.	Parlamento (Karma Monarşi) Düşüncesinin Gelişimi	79
c.	John Locke ve Anayasacılığın Liberal Temelleri.....	81
d.	On Sekizinci Yüzyıl Amerikan ve Fransız Devrimleri'nin Anayasacılık Düşüncesi'ne Yansımaları	86
C.	Anayasacılığın Araçları.....	95
1.	Kuvvetler Ayrılığı.....	96
a.	Antik Yunan ve Roma Düşüncesi'nde Kuvvetler Ayrılığı.....	97
b.	Ortaçağ Düşüncesi'nde Kuvvetler Ayrılığı....	98
c.	Modern Dönem Düşüncesi'nde Kuvvetler Ayrılığı.....	100
(1)	Amerika Birleşik Devletleri Deneyimi.	102
(2)	Fransız Deneyimi	103

2. Federalizm	104
3. Hukuk Devleti.....	105
4. Anayasanın Üstünlüğü İlkesi	110
D. Genel Değerlendirme	112
II. BİR ANAYASACILIK ARACI OLARAK ANAYASA YARGISININ DEMOKRATİK MEŞRULUĞUNA İLİŞKİN YAKIN DÖNEM TARTIŞMALAR	115
A. Anayasaya Uygunluk Denetimi	115
1. Siyasi Denetim	117
2. Yargısal Denetim	122
B. Hukuksal ve Sosyo-Politik Bir Kavram Olarak “Meşruluk”	129
1. Anayasa Yargısının Hukuki Meşruluğu.....	137
2. Anayasa Yargısının Demokratik Meşruluğu (Sorunu) ve İki Ana Eksen: Ronald Dworkin ve Jeremy Waldron	139
a. Anayasa Yargısını Demokrasi ile Uyumlu Gören Sonuç Odaklı Yaklaşım: Ronald Dworkin ve Haklar Tezi	149
(1) Ronald Dworkin Düşüncesi’nde “Hukuk” Kavramı	150
(2) Ronald Dworkin Düşüncesi’nde “Hak” Kavramı	156
(3) Zor Davaların Bir Türü Olarak Anayasal Davalar: “Herkül” Ütopyası	159
(4) Anayasal Davalarda Bir Yorum Yöntemi Olarak Ahlâki Okuma	167
(5) Ronald Dworkin Düşüncesi’nde “Hukuk Devleti”	169
b. Anayasa Yargısının Demokrasi ile Uyumlu Olmadığını Savunan Süreç Odaklı Yaklaşım: Jeremy Waldron ve Katılma Hakkı.....	174
(1) Demokrasi ve Katılma Hakkı.....	176

	(2) Demokratik Olmayan Bir Süreç Olarak Anayasa Yargısı	178
	C. Genel Değerlendirme	184
III. TÜRKİYE'DE ANAYASA YARGISININ DOĞUŞU VE DEMOKRATİK MEŞRULUĞUNA İLİŞKİN TARTIŞMALAR.....		187
A. Açıklayıcı Bir Çerçeve Denemesi: Hegemonya Kavramı		187
B. Hegemonyanın Korunması Tezi ve Türk Anayasa Mahkemesi.....		195
C. Hegemonyanın Korunmasının Sürdürülebilirliği: Türk Siyaseti'nde Merkez- Çevre İlişkileri		199
1. Sosyolojik Anlamıyla Merkez-Çevre İlişkisi		201
2. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Merkez-Çevre İlişkisinin Seyri.....		203
3. 1924 Anayasası (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) ve Merkez-Çevre İlişkisine Etkileri		206
a. Tek Parti Dönemi'nde Merkez-Çevre İlişkileri.....		210
b. Değişen Merkez-Çevre İlişkileri: Çok Partili Hayata Geçiş.....		220
c. 27 Mayıs 1960 Askerî Darbesi ve 1961 Anayasası'nın Hazırlanışı		228
D. Merkezin Yeniden Yapılandırılması ve 1961 Anayasası		235
E. Türk Anayasa Mahkemesi'nin Demokratik Meşruluk Sorununun Temel Kodları		242
1. Merkezin Koruyuculuğunun Başlangıcı: 1961 Anayasası'nın Anayasallık Denetimi Kurgusu		242
2. Merkezin Vesayetinin Güçlendirilmesi: 1982 Anayasası ve Anayasa Mahkemesi		248

3. “Yargısal Aktivizm” ve “Yargısal Kendi Kendini Sınırlandırma” Kavramları Çerçevesinde Türk Anayasa Mahkemesi.....	256
F. “İdeolojik Anayasa” Perspektifinden Anayasaların Başlangıç İlkeleri ve Dünya Anayasalarından Bazı Örnekler	262
G. Merkezi Değerler Sisteminin Anayasadaki Yansıması: Ölçü (Referans) Norm Olarak Başlangıç İlkeleri	269
1. Merkezi Değerlerle Çizilmiş Sınırlar İçinde Çoğulculuk: “Militan Demokrasi”	272
2. Türk Anayasa Mahkemesi’nin 1961 Anayasası’nda Başlangıç İlkelerine İlişkin Yaklaşımı	274
3. Türk Anayasa Mahkemesi’nin 1982 Anayasası’nda Başlangıç İlkelerine İlişkin Yaklaşımı.....	278
H. Türk Anayasa Mahkemesi’nde Demokratik Meşruluk Arayışları.....	283
I. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Yolu.....	299
J. Genel Değerlendirme	305
SONUÇ	307
KAYNAKÇA	317